

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a Földes-Kővári-Zilai Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a személyesen eljáról. rendű, II. rendű, III. rendű és IV. rendű alperesek ellen zálogtárgyból történő kielégítés tűrése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. március 2. napján kelt 32.G.41.893/2010/10. számú ítélete ellen a felperes részéről benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részeit nem érinti, fellebbezéssel támadott rendelkezéseit részben és akként változtatja meg, hogy a teljesítés határidejét 15 napban határozza meg és kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.101.496,- (Egymillió-egyszázegyezer-négyszázkilencvenhat) Ft lejárt ügyleti kamat után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamatot.

A II-IV. rendű alperesekre vonatkozó rendelkezését az alábbiak szerint változtatja meg:

kötelezi a II., III. és IV. rendű alpereseket annak tűrésére, hogy a felperes az I. rendű alperessel szemben az ... számú szerződésből eredő követelését a tulajdonukban álló Hajdúszoboszló ... alatt nyilvántartott, természetben a 4200 Hajdúszoboszló, ... szám alatti ingatlanon fennálló tulajdoni illetőségükből végrehajtás útján kielégítse, melynek összege: 13.268.314,- (Tizenhárommillió-kettőszázhatvannyolcezer-háromszáztizennégy) Ft, és a fenti összegből 10.818.000,- (Tízmillió-nyolcszáztizennyalcezer) Ft tőke után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig járó 13,01 % mértékű kamat, valamint 692.211,- (Hatszázkilencvenkettőezer-kettőszáztizennégy) Ft után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű kamat.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 13.500,- (Tizenháromezer-ötszáz) Ft másodfokú részperkölséget.

Megállapítja, hogy a felperes 637.100,- (Hatszázharminchétezer-egyszáz) Ft fellebbezési eljárási illeték visszaigénylésére jogosult.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított és a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes és az I. rendű alperes között két hitelszerződés jött létre. Az első, ... számú hitelszerződést a felek 2002. május 31. napján kötötték forgóeszköz beszerzésére, rulírozó jelleggel, melyben a felperes arra vállalt kötelezettséget, hogy az alperes részére 18.045.000,- Ft hitelt nyújt.

E kölcsön fedezetét képezte a felperes és az alperesek között ugyanezen a napon létrejött jelzálog szerződés, amelyben a felek az alperesek közös tulajdonában álló, hajdúszoboszlói ... alatti ingatlanra jelzálogjogot alapítottak a felperes javára.

A második, ... számú hitelszerződést a felperes és az I. rendű alperes 2002. június 20. napján kötötte, melyben a felperes 16.597.000,- Ft beruházási kölcsön nyújtását vállalta.

Mindkét hitelszerződés azonosan rendelkezett a kölcsön után fizetendő kamatokról a 2.2. és 2.6. pontjaiban.

A 2.2. pont szerint az adós a kölcsön összege után a folyósítástól a fizetési kötelezettségének teljesítését megelőző napig terjedő időszakra a fennálló tartozás után ügyleti kamatot köteles fizetni, melynek mértéke 7,01 %/év.

Rögzítették a felek, hogy a fent megjelölt kamat mértéke egyben a teljes hiteldíj mértékét jelenti, a bank egyéb díjat (rendelkezésre tartási, folyósítási jutalékot, stb.) nem számít fel. A fizetendő kamatok összegéről az adós kamatértesítő levelet kap.

A 2.6. pontban az I. rendű alperes tudomásul vette, hogy amennyiben fizetési kötelezettségeinek esedékességkor nem tesz eleget, úgy a bank a tartozást a teljesítésig lejárt követelésként kezeli. A késedelem idejére a lejárt kölcsöntőke tartozás után az esedékesség napjától a megfizetés napjáig az ügyleti kamaton felül évi 6 %, a lejárt ügyleti kamat és egyéb járulékok összege után az esedékesség napjától a megfizetés napjáig a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamatot számít fel.

Az I. rendű alperes a fizetési kötelezettségeinek nem tett eleget, ezért a felperes a hitelszerződéseket, valamint a jelzálog szerződést is 2009. májusában közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatával azonnali hatállyal felmondta, közölve, hogy a felmondás időpontjában milyen összegű tőke, ügyleti kamat, illetve késedelmi kamat tartozása áll fenn az I. rendű alperesnek.

A felperes 2010. június 3. napján az I. rendű alperes részére kiállított egy ún. pozíció lapot, amelyben kimutatta, hogy a pozíció lap kiállításának napján milyen összegű

lejárt tőke-, kamattartozás, tőkésített késedelmi kamat, illetve kamat késedelmi kamata címén fennálló követelése van az I. rendű alperessel szemben.

A felperes a Fővárosi Bírósághoz 2010. július 14. napján benyújtott keresetében kérte, hogy kötelezze a bíróság az I. rendű alperest a két hitelszerződés alapján összesen 16.469.207,- Ft tőke, valamint

2.294.040,- Ft lejárt ügyleti kamat, 1.530.035,- Ft késedelmi kamat, 136.426,- Ft kamat késedelmi kamata, valamint a tőke után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig évi 7,01 % ügyleti és évi 6 % késedelmi kamat, összesen 13,01 % kamat, továbbá a lejárt kamat után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig járó, a mindenkor jegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamat megfizetésére.

Az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelmét a Ptk. 523. § (1) bekezdésére és 527. § (2) bekezdésére, továbbá a hitelszerződések 2.2. és 2.6. pontjaira alapította.

Kérte továbbá, hogy kötelezze a bíróság a II., III. és IV. rendű alpereseket mint zálogkötelezetteket annak tűrésére, hogy az I. rendű alperessel szemben az ... számú forgóeszköz hitelszerződésből fennálló követelés a tulajdonukban álló Hajdúszoboszló belterületén lévő ...-ú ingatlanból kielégítésre kerüljön. Ennek összege 10.818.000,- Ft tőke, 1.459.968,- Ft ügyleti kamat, 990.346,- Ft tőke késedelmi kamata, 86.824,- Ft kamat késedelmi kamata, valamint a tőke után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig évi 13,01 % együttes ügyleti és késedelmi kamat, továbbá a lejárt kamat után ugyanezen időponttól a kifizetés napjáig járó, a mindenkor jegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamat.

A II-IV. rendű alperesekkel szembeni követelését a Ptk. 251. § (1)-(3) bekezdéseire, valamint a 255. § (1) bekezdésére alapította.

Kereseti kérelme összegszerűségében megegyezett a 2010. június 3. napján kiállított pozíció lapban kimutatott tartozásokkal.

Az alperesek az ellenkérelmükben a felperes keresetét érdemben nem vitatták, a II-IV. rendű alperesek kérték, hogy a perköltség megfizetésére a bíróság kizárólag az I. rendű alperest kötelezze.

A felperes a keresete alátámasztásául szolgáló okiratokat csatolta. Az elsőfokú bíróság az ügyben egy tárgyalást tartott, ahol a felek érdemben fenntartották nyilatkozataikat.

Az elsőfokú bíróság ezt követően a tárgyalást berekesztette és a 2011. március 2. napján kelt 32.G.41.893/2010/10. számú ítéletében kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 30 nap alatt 20.293.282,- Ft-ot, ebből 16.469.207,- Ft tőke után 2010. június 4. napjától a kifizetésig évi 13,01 % kamatot. Kötelezte a II., III. és IV. rendű alpereseket annak tűrésére, hogy a Hajdúszoboszló belterület ...-on nyilvántartott, természetben a 4200 Hajdúszoboszló, ... szám alatti ingatlanon fennálló tulajdoni illetőségükből magát a felperes végrehajtás útján kielégítse, amennyiben az I. rendű alperes fenti tartozásából az ... számú szerződésből eredő 10.818.000,- Ft tőke, 1.459.968,- Ft ügyleti kamat, 990.346,- Ft késedelmi kamat,

valamint a tőke után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig járó évi 13,01 % kamattartozását nem teljesíti, ezen felperesi követelés erejéig. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 30 nap alatt perköltségként 800.000,- Ft-ot és 200.000,- Ft + áfa ügyvédi munkadíjat. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét nagyrészt megalapozottnak találta.

Megállapította, hogy az I. rendű alperes az azonnali hatályú felmondás miatt a Ptk. 319. § (2) bekezdése alapján köteles visszafizetni a részére nyújtott kölcsönt, illetőleg a szolgáltatott pénzügyi hitelt, valamint a szerződés szerint köteles megfizetni az ügyleti és késedelmi kamatot is. A felperes a 2010. június 3. napján kiállított pozíció lap alapján meghatározta az adott időpontig a két szerződésből eredő lejárt tőketartozásokat, valamint a lejárt ügyleti és késedelmi kamattartozásokat is. Ezen lejárt tőke és feltőkésített ügyleti és késedelmi kamat a két szerződés alapján 20.293.282,- Ft. Ezen túlmenően ettől az időponttól kezdve a felperesnek a 16.469.207,- Ft tőke után csak a szerződés szerinti ügyleti kamat és a 6 % késedelmi kamatigénye megalapozott. Az ezt meghaladó felperesi követelést az alábbi indokok alapján utasította el az elsőfokú bíróság.

A szerződések 2.6. pontja alapján a késedelem idejére a lejárt kölcsöntőke után az esedékesség napjától a megfizetés napjáig jár az ügyleti kamat és 6 % késedelmi kamat is. Ugyanakkor a felperesnek azon eljárása, hogy egy időpontra nézve lejárttá teszi az ügyleti kamatot és járulékait, azt feltőkésíti, majd ezt követően erre a feltőkésített lejárt ügyleti és késedelmi kamatra a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű kamatot még a továbbiakban is felszámol, amellet, hogy a tőke után továbbra is jár az ügyleti és a 6 % késedelmi kamat, a jóerkölcsbe ütközik és ezért e körben a szerződések a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmisek. A szerződéseknek tehát ez a rendelkezése nem más, mint az alperesi nem teljesítéshez fűződő jogkövetkezmények olyan mérvű súlyosítása, ami nem lehet indokolt egy válságokkal teli gazdasági időszakban. Sem a pénzintézeteknek, sem a vállalkozóknak nem állhat érdekében, hogy ilyen - tulajdonképpen többszörös - fizetési kötelezettséggel ellehetetlenítsék a gazdaság szereplőit. A társadalom erkölcsi normái és szokásai is változnak, azokra hatással vannak nemcsak az adott ország, hanem a világ gazdaság válságai, tendenciái is. Ezekre a változásokra a társadalmi, erkölcsi normák, értékítéletek sok esetben gyorsabban reagálnak mint a jogi normák. Ily módon a szerződés tárgya az általános erkölcsi normákat sérti, az általános társadalmi megítélés az ilyen kamatok elszámolását tisztességtelennek minősíti. Maga a jogügylet ily módon társadalmilag elítélendő e részében. A hitel- és kölcsönszerződések 2.6. pont utolsó fordulata ezért részlegesen semmis. Nem megalapozott továbbá a 2010. június 3. napjával elszámolt 136.426,- Ft feltőkésített kamat késedelmi kamata, továbbá ezen összeg és az 1.530.035,- Ft tőkésített késedelmi kamat és a 2.294.040,- Ft tőkésített ügyleti kamat után 2010. június 4. napjától a kifizetés napjáig járó, a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamat megfizetésére vonatkozó felperesi igény sem.

A felperesnek a II-IV. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetét szintén nagyrészt megalapozottnak találta az elsőfokú bíróság azzal, hogy

összepszerűségében a korábban kifejtett indokai alapján azt részben elutasította. A perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett.

Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak részbeni megváltoztatásával a kereseti kérelemnek teljes terjedelmében helyt adó döntés hozatalát és ennek megfelelően a perköltségre vonatkozó rendelkezés megváltoztatását kérte.

Arra hivatkozott, hogy téves az elsőfokú bíróság ítéletben kifejtett álláspontja, amely szerint részlegesen jóerkölcsbe ütköznek a felperes és az I. rendű alperes között létrejött hitelszerződések. A számok tükrében is látható, hogy az alperesek helyzetét alapvetően nem az elutasított késedelmi kamatok nehezítik, illetve lehetetlenítik el. A bíróság továbbá ítélete indokolásában a gazdasági válságokkal teli időszakra hivatkozik az érvénytelenség körében, anélkül azonban, hogy kiderülne, hogy pontosan milyen időszakra gondol. Ebből esetleg az következik, hogy konjunktúra idején a szerződés 2.6. pontja nem ütközik jóerkölcsbe. A szerződés érvénytelenségét a szerződés megkötésének időpontjában kell vizsgálni, 2002-ben pedig nem volt válság. Megítélése szerint a jóerkölcsbe ütközést ilyen indokok alapján nem lehet megállapítani. A jóerkölcsbe ütközés ugyanis helytől és időtől függetlenül vagy kiváltja a társadalom negatív értékítéletet vagy nem.

Sérelmezte még a 30 napos teljesítési határidő megállapítását, mivel az ítélet nem tért ki a Pp. 217. § (1) bekezdésében megfogalmazott főszabálytól való eltérés indokaira.

Nem helytálló az elsőfokú bíróság azon döntése sem, hogy a II-IV. rendű alperesek vonatkozásában a felperes csak akkor tud kielégítést keresni, ha az adós a zálogjoggal biztosított összeget nem teljesíti. Ez az ítéleti rendelkezés a zálogkötelezett tűrésre kötelezését feltételhez köti, melynek nincs jogszabályi alapja. A zálogkötelezett ugyanis nem mögöttes felelős, nem csak akkor felel a zálogtárgyból történő kielégítésért, ha a főadós nem teljesít. A főadós és a zálogkötelezett egyaránt felel a tartozásért, így a főadóssal egyidejűleg indulhat meg a végrehajtási eljárás a zálogkötelezettel szemben is.

Az alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperes másodfokú eljárás költségeiben marasztalását kérték.

A II-IV. rendű alperesek a fellebbezésre reagálva kifejtették, hogy álláspontjuk szerint a felperes azon érvelése, hogy az alperesek helyzetét az érintett követelésrész relatíve csekély mivoltára tekintettel nem a semmisséggel érintett késedelmi kamatok nehezítik el, nem megalapozott. Függetlenül az összeg nagyságának megítélésétől, álláspontjuk szerint valamely szerződés jóerkölcsbe ütközésének vizsgálata során nem a szerződő feleket ért érdeksérelmet kell vizsgálni, hanem azt, hogy maga a kötelelem sérti-e a társadalom értékítéletét, az elítélendő-e. Ebben a kérdésben pedig az elsőfokú bíróság részletesen kifejtette az álláspontját.

Arra helytállóan hivatkozott a felperes, hogy a jóerkölcsbe ütközést a szerződéskötés időpontjában kell vizsgálni, azonban tévesen azt a látszatot keltette,

mintha az elsőfokú bíróság kizárólag a világgazdasági válsággal indokolta volna a kikötés jóreklámba ütköző jellegét. Ezzel szemben arra az elsőfokú bíróság csak magyarázó, kiegészítő jelleggel utalt, ítéletéből világosan kiderül, hogy a felperesi pénzügyintézetnek mint a felek közötti kötelelem szükségszerű „főlérendelti” pozícióban lévő szereplőjének a kamatfizetéssel összefüggésben folytatott gyakorlata ellentétes az általánosan elfogadott erkölcsi normákkal, és ezért tisztességtelen.

Alaptalan a teljesítési határidővel kapcsolatos fellebbezési kérelem is. A Pp. hivatkozott rendelkezése kifejezetten felhatalmazza a bíróságot, hogy a 15 napnál rövidebb vagy hosszabb teljesítési időt írjon elő, ha ez a felek méltányos érdekeinek mérlegelése alapján indokolt. E körben figyelembe kell venni a felek perbeli jó- illetve rosszhiszeműségét is. Az ítélet rendelkezéseiből világos, hogy mely szempontok alapján helyezkedett az elsőfokú bíróság arra az álláspontra, hogy eltér a főszabálytól. Ezek a felek szükségszerű szerződési alá- és főlérendeltségéből eredő eltérő helyzete, illetve az alperesek jóhiszemű pervitele.

Végül alaptalan az a fellebbezési hivatkozás is, amely szerint nincs jogszabályi alapja annak, hogy a zálogkötelezettek tűrésre kötelezését az elsőfokú bíróság feltételhez kötötte. E körben hivatkoztak a Ptk. 251. § (1) bekezdésének rendelkezésére, amely szerint a zálogjog alapján a jogosult a követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít. Ez nem azt jelenti, hogy a jogosult ne érvényesíthetné az igényét az egyenes kötelezettel és a zálogkötelezettel szemben egy eljárásban. Amennyiben az elsőfokú bíróság ítélete jogerőre emelkedik, úgy annak közlésétől számított 30 napon belül az I. rendű alperes minden további nélkül joghatályosan teljesíthet. Ezen időpontig a Vht. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerint nem kerülhet sor végrehajtható okirat kiállítására. Amennyiben az I. rendű alperes a teljesítési határidőt elmulasztja, úgy a felperes a végrehajtási eljárást értelemszerűen megindíthatja egyidejűleg az I. rendű, valamint a II-IV. rendű alperesekkel szemben is, tekintettel arra, hogy a tűrésre kötelezettség beálltának rendelkező részi feltétele ekkorra értelemszerűen teljesül. Az elsőfokú bíróság tehát e körben is megalapozott döntést hozott.

A felperes az alperesi fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra úgy nyilatkozott, hogy a Ptk. kommentárjából egyértelmű, hogy a zálogtárgyból való kielégítés lehetősége nem az ítéletben megállapított teljesítési határidő, hanem a szerződéses teljesítési határidő elmulasztásához kapcsolódik.

Előadta továbbá, hogy a hitelszerződések felmondása és a pozíció lap kiállítása közötti időben teljesítés történt az I. rendű alperes részéről, erre tekintettel módosultak az összegek. Kiindulva a közjegyzői okiratban foglalt felmondás tartalmából, a 2.294.040,- Ft a pozíció lap kiállítása napján lejárt tőkésített üzleti kamattartozást jelenti.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Nem képezte ennek megfelelően a másodfokú eljárás tárgyát a keresetnek helyt adó rendelkezés.

A fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azonban helytelen jogi következtetéssel és részben megalapozatlanul utasította el teljes egészében a felperesnek a hitelszerződések 2.6. pontjának utolsó fordulatra alapított kamatigényét az alábbiak szerint.

Az elsőfokú bíróság a döntését e körben arra alapította, hogy a hitelszerződések 2.6. pontjának utolsó fordulója - amely szerint a bank a lejárt ügyleti kamat és egyéb járulékok összege után az esedékesség napjától a megfizetés napjáig a mindenkorijegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamatot számít fel - semmis szerződéses rendelkezés, mert jóerköcsbe ütközik.

A semmisséget az elsőfokú bíróság hivatalból észlelte és vette figyelembe a döntése meghozatalánál.

A Ptk. 234. § (1) bekezdése szerint a semmis szerződés érvénytelenségére - ha a törvény kivételt nem tesz - bárki határidő nélkül hivatkozhat. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség.

Az e rendelkezés alapján kialakult egységes bírói gyakorlat szerint a bíróságnak, ha a rendelkezésére álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, a nyilvánvaló semmisséget hivatalból észlelnie kell. A Legfelsőbb Bíróság az 1/2005. (VI.15.) PK véleményében (BH2005/9.) foglalkozott a semmisségi ok hivatalból észlelése kapcsán követendő eljárással, melyben úgy foglalt állást, hogy ha eljárása során a bíróság semmisségi ok fennálltát hivatalból észleli, lehetőséget kell biztosítania a feleknek arra, hogy az érvénytelenség megállapításának esetére vonatkozó érdemi nyilatkozataikat megtegyék, majd a kereseti kérelem és ellenkérelem (illetve - másodfokú bíróság esetén - a jogorvoslati kérelem és jogorvoslati ellenkérelem) korlátaira tekintettel kell döntenie a kereset elutasításáról, illetve a Ptk. 237. §-ában meghatározott jogkövetkezmények alkalmazásáról. A Kollégiumi Vélemény indokolása értelmében a Pp. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróságnak az a feladata, hogy a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse. Ennek megfelelően rendelkezik úgy a Pp. 3 § (3) és (4) bekezdése, hogy a bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket tájékoztatni, illetve mellőzni a bizonyítás elrendelését, ha a már elrendelt bizonyítás lefolytatását a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelennek tartja. Ezeket a szabályokat akkor is alkalmaznia kell, ha semmisségi ok fennállását észleli, és ezért válik szükségtelenné esetleg egy további bizonyítás lefolytatása, illetve változik meg a bizonyítandó tények köre. Ugyancsak terheli a bíróságot a figyelmeztetési kötelezettség, ha a semmisségi ok fennálltát köztudomású tények vagy saját hivatalos tudomása alapján állapítja meg. E szabályok alkalmazása azt is lehetővé teszi, hogy a felek a semmisség megállapítása esetére vonatkozó érdemi nyilatkozataikat megtegyék, így a megfelelő eljárási szabályok betartásával a Ptk.

237. §-ában foglalt jogkövetkezmények alkalmazása iránti kereseti kérelmet vagy viszontkeresetet terjesszenek elő, keresetüktől, viszontkeresetüktől elálljanak, vagy a per megszüntetését kérik.

A 2005-ben hozott Kollégiumi Véleményt - az érvénytelenségi perekben alkalmazandó eljárási szabályok egységes értelmezése és alkalmazása érdekében hozott – 2/2010. (VI.28.) PK véleményében a Legfelsőbb Bíróság fenntartotta és kiegészítette azzal, hogy a semmisségi ok észleléséről történő tájékoztatás nem minősül prejudikálásnak. A bíróság csupán azt közli a felekkel, hogy a perben felmerült tények, adatok alapján meghatározott semmisségi ok fennálltát észleli, ehhez képest milyen bizonyításra lehet szükség, és lehetőséget ad a felek érdemi nyilatkozatainak a megtételére.

A fenti, a felek perbeli jogainak gyakorlását szolgáló egységes bírói gyakorlattal ellentétesen járt el az elsőfokú bíróság akkor, amikor a feleket nem tájékoztatta arról, hogy hivatalból semmisségi okot észlelt, így a felek nem tudtak az elsőfokú eljárásban e körben érdemi nyilatkozatot tenni.

A másodfokú bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértése nem olyan súlyú, hogy az alapot adna az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, különös figyelemmel arra, hogy a felek a semmisséggel kapcsolatos jognyilatkozataikat a jogorvoslati kérelemben, illetve az ellenkérelemben megtették, e körben bizonyítást nem indítványoztak és a felperes kifejezetten érdemi határozat hozatalát kérte a másodfokú eljárásban.

Ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben bírálta felül.

Az elsőfokú bíróság arra tekintettel minősítette a hitelszerződések 2.6. pontjának utolsó fordulátát jóerkölcsbe ütközés miatt semmisnek, mert álláspontja szerint az I. rendű alperesi adós számára az többszörös fizetési kötelezettséget írt elő, amelyet az általános társadalmi megítélés tisztességtelennek minősít, mert ellehetetleníti a gazdaság szereplőit, figyelemmel a gazdasági környezet változására is.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint ahhoz, hogy e hivatkozott szerződéses rendelkezés elsőfokú bíróság által megállapított jellegét meg lehessen állapítani, annak Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezése szükséges.

Elsődlegesen hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy az alperesek a felmondás jogszerűségét, azt, hogy az I. rendű alperes a fizetési kötelezettségeinek az esedékességkor nem tett eleget, nem vitatták.

A felperes a felmondási nyilatkozatát tartalmazó közjegyzői okiratban közölte mindkét szerződésre az I. rendű alperes 2009. május 5-én, a felmondás napján fennálló tartozását. Ez az ... számú forgóeszköz hitelszerződésből eredően 18.045.000-Ft tőke és 692.211,- Ft lejárt ügyleti kamat volt. E szerződés tekintetében a felperes késedelmi kamattartozást nem rögzített.

Az ... számú beruházási hitelszerződésből származóan az I. rendű alperes tartozása 10.669.500,- Ft tőke, 409.285,- Ft ügyleti kamat és 2.173,- Ft késedelmi kamat volt.

A 2010. június 3-i pozíció lap kiállításakor a fenti összegek változtak. Az I. rendű alperes nyilatkozata szerint az állami garanciavállalásból adódóan a tőke csökkent, ugyanakkor a felperes erre az időpontra kiszámította a lejárt ügyleti és késedelmi kamatokat, valamint a kamat késedelmi kamatát és a keresetét a pozíció lap adataival egyezően terjesztette elő.

A Fővárosi Ítéltábla a keresetlevélhez csatolt, közjegyzői okiratba foglalt felmondási nyilatkozatból megállapította, hogy a felperes a felmondását a hitelszerződések 4.2. a) alpontjára alapította, amely szerint a bank jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani és ezzel egyidejűleg a hitel(keret) terhére nyújtott kölcsön még vissza nem fizetett részét - kamatokkal és egyéb költségekkel együtt - azonnali hatállyal lejárttá tenni, ha az adós a szerződésből fakadó bármely kötelezettségét nem vagy késedelmesen teljesíti. Az azonnali hatályú felmondás a fennálló kölcsönök teljes összegének esedékessé válását eredményezi és az adós köteles a lejárt tőkeösszeget kamataival és egyéb járulékaival együtt megfizetni a felperes részére.

A fenti szerződéses rendelkezésből következik, hogy a felperes a kölcsönök teljes összegét - kamatokkal és egyéb költségekkel együtt - a felmondással tette lejárttá, így jogszerűen számolta ki erre az időpontra a lejárt tőke, ügyleti kamatok és késedelmi kamatok összegét, melyet a felmondási nyilatkozatában közölt.

Kereseti kérelmében a tőke után 7,1 % ügyleti és 6 % késedelmi kamatot igényelt, míg a lejárt ügyleti kamatok és egyéb járulékok után a jegybanki alapkamatoknak megfelelő késedelmi kamatot számított fel a hitelszerződések 2.6. pontjára hivatkozással.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a 2.6. pont helyes értelmezése a következő:

A felperes e szerződéses kikötés alapján jogszerűen a felmondás időpontjára számított lejárt tőke és lejárt ügyleti kamatok + járulékok után számíthatja fel a 2.6. pontban rögzített mértékű kamatokat. Abban a kérdésben tehát egyetértett a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett álláspontjával, hogy tetszőleges időpontban (így a pozíció lap kiállítása időpontjában) nem tőkésítheti fel a bank a lejárt kamatokat és számíthat fel az így feltőkésített összegek után újból kamatot, de a 2.6. pont alapján erre a hitelszerződés nem is jogosította fel a felperest. A felperes szerződészerűen a felmondás időpontjában fennálló lejárt tőkét és tőkésített ügyleti kamatot és egyéb járulékokat, valamint annak a szerződésben rögzített kamatait érvényesítheti. (Más kérdés, hogy jelen esetben a tőke időközben csökkent, így a keresetet természetesen erre az összegre terjeszthette csak elő.)

Ezt követően abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy mit takar a „járulékok” kifejezés a 2.6. pontban.

A felperes több helyen is a következő fogalmakat használta a szerződésekben: ügyleti kamat, késedelmi kamat, egyéb járulékok.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A másodfokú bíróság a 2.6. pont rendelkezésének értelmezése körében arra a meggyőződésre jutott - szemben az elsőfokú bíróság ítéletével foglaltakkal -, hogy az egyéb járulékok alatt nem a késedelmi kamatot kell érteni. Ha a felperes a lejárt késedelmi kamatok után kívánt volna további, a jegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamatot kikötni, úgy azt - hasonlóan a lejárt ügyleti kamatokhoz - nevesítette volna. Ebből következik, hogy az egyéb járulékok alatt nem a késedelmi kamat, hanem a szerződéshez kapcsolódó esetleges egyéb díjak értendők, pl. a rendelkezésre tartási, folyósítási jutalék, kezelési költség, stb. Ilyen járulékot, egyéb költséget a felperes azonban a felmondáskor nem közölt és a keresetében nem érvényesített.

A kérdéses szerződéses rendelkezés fenti értelmezése mellett kellett tehát állást foglalni annak nyilvánvaló és a bíróság által hivatalból észlelendő jóerkölcsbe ütköző jellege tárgyában.

A Fővárosi Ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróságnak a szerződés ez okból megállapítható részleges semmisségére vonatkozó álláspontját.

Egységes a bírói gyakorlat abban a kérdésben, hogy a tőketartozásnak a felmondásig lejárt és meg nem fizetett ügyleti kamata tartozásnak minősül, ezért utána késedelmi kamat követelhető (Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.21.562/2008/9.). A felperes a 2.6. pontban ezt tette, e szerződéses kikötés tehát megfelel az e körben kialakult gyakorlatnak. A lejárt késedelmi kamatok után pedig, amely az elsőfokú bíróság által megállapított többszörös fizetési kötelezettséget jelentené, a felperes a hitelszerződés rendelkezései szerint kamatot nem követelhet. A másodfokú bíróság erre tekintettel nem észlelt jóerkölcsbe ütközést.

A felperes keresetét ezért az érvényes szerződés alapján kellett elbírálni.

A Fővárosi Ítéltábla a keresetnek teljes terjedelmében helyt adó döntés meghozatalára irányuló fellebbezés és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására vonatkozó fellebbezési ellenkérelmek alapján ezt követően azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság által elutasított felperesi igény a hitelszerződés 2.6. pontja alapján mennyiben megalapozott.

Az elsőfokú bíróság összességében a pozíció lapon „kamat késedelmi kamata” címen feltüntetett 86.824,- Ft + 49.602,- Ft, a két szerződésre vonatkozóan összesen 136.246,-Ft tőkekövetelést, valamint ezen összeg és 2.294.040,- Ft, 2010. június 3-ig lejárt ügyleti kamat és 1.530.030,- Ft, ugyanezen időpontig lejárt késedelmi kamat után fizetendő jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatkövetelést utasított el.

A Fővárosi Ítéltábla jelen határozatában korábban kifejtett álláspontja szerint a felperes a szerződések 2.6. pontjának rendelkezései szerint a felmondáskor tőkésíthette jogszerűen az addig lejárt ügyleti kamatokat. A pozíció lap kiállításakor,

azaz bármely későbbi, általa megállapított tetszőleges időpontban erre már nem volt lehetősége sem a szerződés, sem jogszabály alapján. A tőkésített ügyleti kamat a felmondás napján az első szerződés alapján 692.211,- Ft, a második szerződés alapján 409.285,- Ft, összesen: 1.101.496,- Ft volt. Csak ezen összeg után jogszerű és a szerződés rendelkezései szerint megalapozott a felperes jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű kamatigénye, az ezt meghaladó keresetét ezért az elsőfokú bíróság érdemben helytállóan utasította el.

A felperes teljesítési határidőre vonatkozó fellebbezési kérelmét a Fővárosi Ítélőtábla megalapozottnak találta. Az elsőfokú ítélet indokolása még utalásszerűen sem tartalmazza, hogy milyen körülményeket mérlegelt a teljesítési határidő meghatározásakor. Tényként állapítható meg továbbá, hogy a hitelszerződések alperesi szerződésszegésre alapított azonnali hatályú felmondására 2009. májusában került sor. Az alperesek által a fellebbezési ellenkérelmükben hivatkozott perben tanúsított jóhiszeműségüket a másodfokú bíróság önmagában nem találta olyan különös méltánylást érdemlő körülménynek, amely indokolná az elsőfokú bíróság által megállapított 30 napos teljesítési határidőt. Ezért a Fővárosi Ítélőtábla a teljesítési határidőt a fellebbezési kérelemnek megfelelően 30 napról 15 napra módosította.

Helytállónak ítélte továbbá a Fővárosi Ítélőtábla a II-IV. rendű alperesek mint zálogkötelezettek tűrésre kötelezése kapcsán előterjesztett fellebbezési kérelmet is, amely szerint jogszabályellenesen kötötte az elsőfokú bíróság a kielégítés tűrését ahhoz a feltételhez, hogy az csak akkor nyílik meg, amennyiben az I. rendű alperes az első szerződésből eredő kötelezettségét a bíróság által megállapított teljesítési határidő alatt nem teljesíti.

A fellebbezési ellenkérelemben hivatkozott Ptk. 251. § (1) bekezdése valóban úgy rendelkezik, hogy zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból - törvény eltérő rendelkezése hiányában - más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít, de a másodfokú bíróság a felperes álláspontját osztotta, hogy a törvényben írt nem teljesítés alatt a szerződés nem teljesítését kell érteni.

A jogosult tehát akkor kereshet kielégítést a zálogtárgyból, ha a kötelezett a szerződés szerint és nem a bíróság ítéletében meghatározott teljesítési határidőn belül nem teljesít. Ezért a másodfokú bíróság a feltételhez kötést mellőzve kötelezte a II-IV. rendű alpereseket a zálogtárgyból való kielégítés tűrésére azzal, hogy az első szerződés alapján fennálló felperesi követelés összegét a fentebb kifejtetteknek megfelelően részben módosította.

Végül az elsőfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezés megváltoztatására a másodfokú bíróság nem látott alapot a fellebbezés szerint, mivel jelen döntéssel a pernyertesség-pervesztesség aránya az elsőfokú eljárásban számottevően nem változott.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

A felperes a fellebbezésén 647.100,- Ft illetéket rótt le. A Pp. 25. § (4) bekezdése szerint a pertárgy értéke megállapításánál a főkövetelés járulékai (kamat, költség, stb.) az érték megállapításánál figyelmen kívül maradnak. Figyelemmel arra, hogy a fellebbezési pertárgyérték tőkeösszege 136.426,- Ft volt, az Itv. 46. § (1) bekezdése szerint a felperesnek a minimálisan fizetendő fellebbezési eljárási illetéket kellett volna megfizetnie, ami 10.000,- Ft.

A fellebbezés részben volt alapos. A másodfokú eljárásban a pernyertesség pervesztesség arányát a másodfokú bíróság lényegében azonos mértékűnek ítélte, ezért kötelezte az I. rendű alperest a felperes ügyvédi munkadíjból és fellebbezési eljárási illetékből álló másodfokú költsége 50 %-ának megfizetésére, amely a fentiek figyelembevételével 5.000,- fellebbezési eljárási illetéket, valamint a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, valamint (5) és (6) bekezdései alapján mérlegeléssel megállapított 8.500,- Ft áfá-t is tartalmazó ügyvédi munkadíjat jelent. Az I. rendű alperesnek a másodfokú eljárásban költsége nem merült fel.

Az Itv. 80. § (1) bekezdés f) pontja alapján a Fővárosi Ítéltábla megállapította a felperes által visszaigényelhető, tévesen, illetékbélyeggel lerótt fellebbezési eljárási illeték összegét. Jelen másodfokú határozatot az Itv. 81. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság küldi meg a székhelye szerint illetékes állami adóhatóságnak.

Budapest, 2011. év október hó 5. napján

Dr. Mika Ágnes sk.
a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes sk.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsanna sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

Bírósági tisztviselő